

Merci pour le chocolat, de Claude Chabrol

Francesc Garcia Pons

Silenciosament, com és habitual, amb l'únic enrenou de l'arribada de la seva protagonista Isabelle Huppert per promocionar l'estrena i amb un cert retràs, es presentà el setembre en la passada edició de Venècia, ha guaitat a les nostres pantalles la darrera pel·lícula de l'inexhaurible director francès Claude Chabrol, *Merci pour le chocolat*. Estracta d'una deliciosa i subtil intriga criminal que malgrat la seva minoritària repercussió, pot comptar-se ja com un dels grans títols de la temporada.

Cineasta prolífic i irregular, amb més de 50 films a l'esquena, Chabrol és el més atípic dels components de la *Nouvelle Vague*. La seva trajectòria es remunta a un aprenentatge cinèfil en la foscor de les filmoteques i a un exercici apassionat i perspicaç de la crítica des de les pàgines de *Cahiers du Cinéma* amb companyia de Godard, Truffaut o Rohmer, amb qui va escriure un llibre sobre Alfred Hitchcock. Amb uns i altres amb prou feines va compartir una desmesurada fascinació pels clàssics americans i l'ímpetu de rodar l'imprescindible com a reacció irada a les embafadores qualitats del cinema francès dels 50 i altres artrosis que tenallaven les pantalles de l'època.

Més inclinat a aferrar-se a les estructures de la indústria que la majoria dels seus companys de generació, Chabrol s'entregà a una frenètica activitat inevitablement desigual. En molts de casos va anteposar les exigències comercials a les inquietuds artístiques i en altres es va perdre en artificioses complexitats. A finals dels 60, el director havia arribat a una maduresa innegable i trobà el seu to més personal en mitja dotzena escassa de títols consecutius en els que es va erigir en descarnat cronista de la burge-

sia francesa, una classe social que atrinxera les seves passions i disequilibris sota un plàcid vernís de pulcritud i modals exquisits.

A mitjan de la dècada dels setanta, el prestigi del realitzador ja estava molt assentat i això provocà que s'acostàs a un cinema més comercial. Quinze anys després, amb *Un affaire des femmes* de 1989 s'inicià l'etapa actual de la seva carrera, carregada de grans pel·lícules.

Pel seu darrer film el cineasta ha escollit la genial actriu Isabelle Huppert –sisena col·laboració entre ambdós, cosa que produí una gran complexitat entre l'actriu i el director durant el rodatge– i a una vella glòria del temps dels cantants ye-ye dels anys 60, Jacques Dutronc, que aquí interpreta el seu marit, un pianista famós massa preocupat pel seu art per adonar-se de les maquinacions de la seva dona, una burgesa freda i malaltissa propietària d'una fàbrica de xocolata que teixeix una xarxa de perfídia al seu voltant.

El tema central de la pel·lícula és la gelosia i la perversitat. El personatge principal ordeix un pla molt maquiavèlic per apaivagar la seva gelosia i, a la vegada, alleujar el seu patiment perquè és una persona que en el fons pateix degut a un problema de manca d'identitat i que no té accés als seus sentiments. La gelosia malaltissa de la dona prové, en part, de la diferència entre l'univers artístic del pianista i del d'ella, petit i burgès. D'una banda, hi ha les persones artistes o creadores i de l'altra els qui pertanyen a un món més concret –per exemple, els que es dediquen als negocis: a vendre xocolata,...–, però el director aquí presenta els dos universos plegats i ens proposa un creador, el personatge de Jacques Dutronc que és gairebé un autista, un sord i cec del món que l'envolta i sobretot als disequilibris de la seva dona que representa l'altra banda. *Merci pour le chocolat* es presenta com una pel·lícula de superfície amable en què la ironia i la perspicaçia de Chabrol perfilen els inferns ocults dels personatges. Des de sempre, ha demostrat una especial sensi-

bilitat pels desitjos insatisfets, les obsessions secretes i els impulsos irrimprimibles de personatges en aparença respectables, quasi sempre sota l'embolcall suggerent d'una intriga criminal.

L'entorn de la vida a les poblacions petites, on tothom es coneix i on les passions i les venjances s'intenten dirimir en la més estricta reserva, és un caldo de cultiu ideal per a un cineasta empenyorat en representar el món sense estridències i convertir el més insignificant acte quotidià en una terrible amenaça.

El policíac com a pretext mesclat amb un costumisme pausat i filtrat per una ironia sorneguera i cruel que quasi mai deriva obertament en comèdia, delimita els trets d'aquest geni en permanent equilibri entre l'afecte respectuós pels personatges i una distància més o manco objectiva respecte de la mesquinesa dels seus comportaments. Més moralista que líric, el director contempla els personatges des de fora sense jutjar-los però comparteix amb l'espectador la capacitat de penetrar en els seus conflictes interiors, sovint problemes de consciència irresolubles que defugen les competències de la justícia.

Hereu de Hitchcock però renunciant quasi sistemàticament al suspens, el director ha dibuixat amb insistència l'encant discret d'una classe social que utilitza els seus privilegis com a parapet, per dinamitar-lo, a vegades, amb un entusiasme sacríleg digne de Buñuel.

Merci pour le chocolat està plena de referències iròniques a l'univers de Hitchcock, apunts més que cites literals que la situen a prop de *Rebeca* i sobretot de *Notorious*. Però el tractament de la perversitat, la forma de mostrar-la i la posada en escena beuen de la poètica de Fritz Lang. Fins i tot hi ha una referència expressa a la pel·lícula *Secret beyond the door* del realitzador alemany.

Chabrol, en el mateix estat de gràcia que ve demostrant en els seus darrers treballs, fa un exercici de depuració extrema sobre els seus temes i maneres habituals i aconsegueix extreure de les seves imatges eloqüents significats metafòrics sobre la societat contemporània. ■

